

Rozkład materiału z biologii do klasy III.

L.p.	Temat lekcji	Treści programowe	Uwagi
1.	Nauka o funkcjonowaniu przyrody.	-poziomy różnorodności biologicznej: różnorodność gatunkowa, genetyczna i ekosystemów, -czynniki kształtujące różnorodność genetyczną, -pojęcie gatunku	
2.	Genetyka – nauka o dziedziczności i zmienności.	-cechy gatunkowe oraz indywidualne, -dziedziczność oraz zmienność organizmów, -genetyka jako nauka o dziedziczności i zmienności organizmów, -wpływ materiału genetycznego i środowiska na kształtowanie cech, -mechanizm dziedziczenia cech, -cechy dziedziczne i niedziedziczne, -znaczenie i funkcje białek	
3.	Budowa DNA i RNA.	-DNA jako materiał genetyczny, -budowa DNA, -rodzaje zasad azotowych, -komplementarność zasad azotowych, -jądro jako miejsce lokalizacji DNA, chromatyny i chromosomów, -budowa i funkcje RNA	
4.	Kod genetyczny i jego znaczenie.	-budowa kodu genetycznego, -znaczenie kodu genetycznego, -sposób zapisu informacji genetycznej w DNA, -uniwersalność kodu genetycznego, -pojęcie genu, -proces powstawania białek	
5.	Podziały komórkowe.	-replikacja, -budowa chromosomu, -chromosomy homologiczne, -komórki haploidalne i diploidalne, -przebieg podziałów komórkowych, -znaczenie mitozy i mejozy, -rekombinacja genetyczna	

6.	Dziedziczenie cech.	-badanie Mendla, -krzyżówki genetyczne, -cechy dominujące i recesywne, -homozygota i heterozygota, -genotyp a fenotyp, -prawo czystości gamet	
7.	Dziedziczenie płci u człowieka.	-chromosomy płci i autosomy, -kariotyp człowieka, -cechy sprzężone z płcią, -nosicielstwo chorób sprzężonych z płcią, -znaczenie znajomości ludzkich genów	
8.	Mechanizmy dziedziczenia - powtórzenie i utrwalenie wiadomości.		
9.	Mechanizmy dziedziczenia – praca klasowa.		
10.	Mutacje.	-rodzaje mutacji, -czynniki mutagenne, -znaczenie mutacji w komórkach haploidalnych i diploidalnych, -mutacje a zmienność organizmów, -choroby genetyczne, -badania prenatalne i ich znaczenie	
11.	Organizmy zmodyfikowane genetycznie.	-metody modyfikacji organizmów, -organizmy transgeniczne, -zastosowanie inżynierii genetycznej w hodowli roślin i zwierząt, -znaczenie inżynierii genetycznej w medycynie, -zagrożenia środowiska ze strony GMO	
12.	Klonowanie.	-znaczenie pojęcia „klon” i „klonowanie”, -powstawanie klonów w przyrodzie, -znaczenie klonowania w medycynie, -terapia komórkowa, - Problemy etyczne związane z klonowaniem komórek macierzystych	

13.	Czym zajmuje się ekologia?	-przedmiot badań ekologii, -nisza ekologiczna, siedlisko -wpływ środowiska na organizmy, -ekologia a ochrona środowiska i ochrona przyrody	
14.	Gatunek i zależności międzygatunkowe.	-definicja gatunku, -zasięg geograficzny, -gatunki o dużych zasięgach geograficznych i endemity, -zakres tolerancji gatunku, -czynniki ograniczające, -definicja populacji, -zależności wewnątrzgatunkowe, -konkurencja czynnikiem doboru naturalnego, -życie w stadzie, -hierarchia w stadach zwierząt	
15.	Cechy populacji.	-liczebność a zagęszczenie, -struktura przestrzenna, -typy rozmieszczenia, -struktura wiekowa i płciowa, -piramidy wieku, -liczebność a rozrodczość, - śmiertelność i migracje, -wpływ migracji na zagęszczenie populacji, -wędrowki jako kierunkowe przemieszczenie się osobników	
16.	Antagonistyczne zależności międzygatunkowe.	-przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej, -drapieżnictwo, -cechy drapieżnika i ofiary, -obrona przed drapieżnikami, -pasożytnictwo, -rodzaje pasożytów, -przystosowanie organizmów do pasożytniczego trybu życia, -pasożytnictwo u roślin, -znaczenie pasożytów i drapieżników w funkcjonowaniu ekosystemu	
17.	Nieantagonistyczne zależności międzygatunkami.	-rodzaje nieantagonistycznych zależności międzygatunkowych, -charakterystyka poszczególnych zależności: komensalizm, protokooperacja, mutualizm,	

18.	Organizmy w środowisku – powtórzenie i utrwalenie wiadomości.		
19.	Organizmy w środowisku – praca klasowa.		
20.	Struktura i funkcjonowanie ekosystemu.	-biotop i biocenoza jako składniki ekosystemu, -ekosystemy sztuczne i naturalne, -sukcesja ekologiczna, -piętrowa struktura lasu, -równowaga w przyrodzie	
21.	Zależności pokarmowe.	-łańcuchy pokarmowe, -poziomy pokarmowe, -sieci pokarmowe	
22.	Krażenie materii i przepływ energii.	-piramida ekologiczna, -zależności pokarmowe a krążenie materii i przepływ energii, -rola nekrofagów w krążeniu materii, -produkcja pierwotna i wtórna, -obiegi pierwiastków biogennych	
23.	Biomy.	-definicja biomu, -czynniki warunkujące zróżnicowanie biomów, -rodzaje biomów, -charakterystyka biomów lądowych i wodnych	
24.	Ekosystemy – powtórzenie i utrwalenie wiadomości.		
25.	Ekosystemy – praca klasowa.		
26.	Zagrożenia różnorodności biologicznej.	-pośrednie i bezpośrednie przyczyny wymierania gatunków, -skutki zmniejszania różnorodności biologicznej, -czynniki wpływające na zagrożenia ekosystemów	
27.	W obronie różnorodności biologicznej.	-globalna strategia zrównoważonego rozwoju, -sposób zachowania różnorodności biologicznej,	

		-historia ochrony przyrody w Polsce, -czynne i bierne sposoby ochrony przyrody	
28.	Ochrona przyrody w Polsce. Ochrona gatunkowa.	-charakterystyka poszczególnych form ochrony przyrody, -ściśła i częściowa ochrona przyrody, -ocena różnorodności biologicznej w Polsce, -rośliny i zwierzęta chronione w Polsce	
29.	Ochrona gatunkowa na świecie.	-historia ochrony przyrody na świecie, -międzynarodowa współpraca w dziedzinie ochrony różnorodności biologicznej, -przykłady wartościowych miejsc na świecie, -organizacje międzynarodowe działające na rzecz ochrony przyrody	
30.	Znaczenie i ochrona atmosfery	-znaczenie środowiska: naturalne i powstałe w wyniku działań ludzi, -smog, globalne ocieplenie, dziura ozonowa i kwaśne opady jako efekty globalnego zanieczyszczenia atmosfery, -wykorzystanie skali porostowej w badaniu stanu czystości powietrza, -ochrona atmosfery, -odnawialne źródła energii	
31.	Wpływ człowieka na stan czystości wód.	-źródła zanieczyszczeń wód, -klasy czystości wód, -czystość rzek w Polsce, -wpływ zakwitów glonów na stan wód, -wpływ wycieków ropy naftowej na stan ekosystemów morskich, -sposoby ochrony wód, - metody oczyszczania ścieków	
32.	Zagrożenie gleb i ich ochrona.	-rola gleby w ekosystemie, -wpływ próchnicy na żyzność gleby, -czynniki przyczyniające się do dewastacji gleby, -metody rekultywacji gleby	

33.	Ochrona środowiska na co dzień.	-odpady komunalne jako źródło zanieczyszczenia środowiska, -znaczenie świadomej konsumpcji dla stanu środowiska, -znaczenie recyklingu w ochronie środowiska, -surowce poddawane recyklingowi, -kompostowanie i utylizacja	
34.	Ochrona przyrody. Wpływ człowieka na środowisko – powtórzenie i utrwalenie wiadomości.		
35.	Ochrona przyrody. Wpływ człowieka na środowisko – praca klasowa.		